

ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ ΥΠΟ ΤΟΥΣ ΦΡΑΓΚΟΥΣ¹

“Οτε οἱ σταυροφύροι καὶ οἱ Βενετοὶ αὐτῶν σύμμικχοι συνήδρευσαν πρὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπως προβῶσιν εἰς τὴν ἐλλήνιοις διανομὴν τοῦ βυζαντιακοῦ κράτους, ἐπέστησαν εἰς τὸ δόγμα τῶν ἔθνοτήτων ἢ εἰς τοὺς πόθους τῶν λαῶν, ὡν ἢ τύχη ἔξηρτατο ἀπὸ τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν, ἐπ' ἵσης μικρὰν προσοχὴν ὅσον οἶονδήποτε γνώτερον συνέδριον διπλωματῶν. Καὶ ἐν μὲν τέταρτον τῶν Ἑλληνικῶν κτήσεων, συνιστάμενον ἐκ τῆς πρωτευούσης, τῶν γειτονεύοντων μερῶν τῆς τ' Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας καὶ ἵκανῶν νήσων, ἐν οἷς ἡ Τήνος καὶ ἡ Σκῦρος, ὁρίσθη νάποτελέσῃ τὴν γέαν Λατινικὴν αὐτοκρατορίαν τῆς Ῥωμανίας, ἵσις αὐτοκράτωρ ἔξελέχθη ὁ κόμης Φλάνδρας Βαλδουΐνος. Τὰ δὲ ὑπόλοιπα τρία τέταρτα διενεμήθησαν τότε εἰς Ἰσας μερίδας μεταξὺ τῆς βενετικῆς πολιτείας καὶ τῶν Φράγκων σταυροφύρων, ἐν οἷς ἐπρώτευεν ὁ μαρκίων τοῦ Μορφεοράτου Βονιφάτιος, ὁ ἀντίζηλος τοῦ Βαλδουΐνου ὑποψήφιος τοῦ θρόνου τῆς Ἀνατολῆς. Ὡς μερὶς τῶν λαιφύρων προωρισμένη τὸ κατ’ ἀρχὰς εἰς αὐτὸν ὁρίσθησαν αἱ Ἑλληνικαὶ ἐπαρχίαι τῆς Ἀσίας καὶ ἡ Κορήτη, ἀλλ’ ὅπως ενδισκηται πλησιέστερον τῶν ἴδιων αὐτοῦ ἐν Ἰταλίᾳ κτήσεων, ἐπεισε τὸν ἄλλως ἀπρόθυμον αὐτοκράτορα νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν ἀντὶ τῶν ἀσιατικῶν ἐπαρχιῶν βασίλειον ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ ἐν Μακεδονίᾳ, ὅπερ ὠνομάσθη βασίλειον τῆς Θεσσαλογίκης. Ἡ δὲ ἴδρυσις τοῦ βασιλείου τούτου κατ’ οὓσίαν διέκοπτε τὴν ἐπικοινωνίαν μεταξὺ τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Ῥωμανίας καὶ τῆς νῦν καλουμένης στερεᾶς Ἑλλάδος. Διὸ ἡ ἴστορία τῆς ἡρακυβίου ἐκείνης αὐτοκρατορίας, διαρκεσάσης μόνον πεντήκοντα ἔπειτα ἔτη, οὐδεμίαν ἢ μικρὰν μόνον ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ ἡμέτερον θέμα.

“Ο Βονιφάτιος, κανονίσας διέγεξιν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Βαλδουΐνον Α’, ἀπειλήσασαν νὰ ὑπονομεύσῃ τὴν ἐν τῇ Ἀνατολῇ λατινικὴν κυριαρχίαν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ ὠδευσεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἥγούμενος στρατιᾶς σταυροφύρων, ὅπως ἔξασφαλίσῃ τὰς ἀξιώσεις αὐτοῦ περὶ τῆς χώρας ταύτης, ἥτις, καίπερ οὕπω κατακτηθεῖσα, εἶχε συμ-

1. Ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ περιοδικῷ *The Gentleman's Magazine* Τόμ. CCXVI ἀρ. 2077.

περιληφθῆ εἰς τὴν μερίδα αὐτοῦ. Κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐναντίου τῆς Κωνσταντινουπόλεως λατινικῆς ἐκστρατείας τὰ δύο θέματα τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Πελοποννήσου ἦσαν ἐκτεθειμένα εἰς ἀγαράκιαν. Ἀντὶ ἐνώσεως ἐναντίον τοῦ ἐπικειμένου κοινοῦ κινδύνου τοῦ ἀπειλοῦντος τὴν ὑπαρξίαν τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας οἱ πλούσιοι οἶκοι περὶ οὐδεγός ἄλλου ἐσκέπτοντο ἢ περὶ προαγωγῆς τῶν ἰδίων συμφρεδόντων καὶ ἐπ' αὐτῇ τῇ ζημίᾳ τῆς κυβερνήσεως. Τῶν μόρχόν τον τούτων δὲ πάντας τοὺς ἄλλους δεξιώτατος καὶ φιλοδικότατος ἦτο ὁ δεσπόζων τοῦ Ναυπλίου Λέων Σγουρός, ὃστις ἴμωντος ἐνδρύων χάριν ἐμπορῆστον ἡγεμόνιαν ἐν τῇ Πελοποννήσῳ καὶ τῇ Στροβῷ Ἐλλάδι. Τὸ πρῶτον αὐτοῦ βῆμα ὑπῆρξεν ἢ κατάληψις τοῦ "Λογού", εἴτα δὲ προέβη εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῆς Κορίνθου, καὶ κατέδειξε τὸ πρὸς τὸν αλῆρον μῆσος αὐτοῦ τυφλώσας τὸν ἀρχιερέα τῆς ἱόλεως ταύτης καὶ εἴτα κατακρημνίσας αὐτὸν ἐπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ Ἀκροκορίνθου. Εἶτα δ' ὁ Σγουρός διέβη τὸν Ισθμὸν καὶ ἐπέδριψε τὰς Ἀθήνας ἀπὸ γῆς καὶ θαλάσσης. Καὶ τὸ μὲν ἄστυ, οὗ τὰ τείχη ενδίσκοντο ἐν οἰκτρῷ καταστάσει, ὑπέκυψεν ἀμαχητί, ἀλλὰ τῆς ἀκροτόλεως ὑπερημάνετο δίκην ἄλλου Δεξέπιπου ὁ γενναῖος μητροπολίτης Μιχαὴλ Ἀκομιγάτος, ὃστις ἐπέκαλεσθη τὴν φιλοπατοίαν τῶν Ἀθηναίων μετ'. ἐπιτυχίας τοιαύτης ὥστε ὁ Σγουρός ἴναγκάσθη νίλοκεσθῆ ἐις τὴν πυρπόλησιν τῶν ἀποστατεύτων οἰκοπέδων κατενώπιον αὐτῆς τῆς φρουρᾶς. Ἐν δὲ Θήβαις ἡ πολὺ δχυρωτέρα Καδμεία, ὅπου ἥδρευεν ὁ αὐτοκρατορικὸς στρατηγὸς τοῦ θέματος Ἑλλάδος, παρεδόθη ἐπὶ τῇ πρώτῃ προσβολῇ ἀποδειχθείσης ἐκ νέου τῆς ἀληθείας τῷ λεγομένῳ ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου, καθ' ὃν τὰς πόλεις ἀποτελοῦσιν οὐχὶ τὰ τείχη, ἀλλ' οἱ ἐν αὐτοῖς ἀνδρεῖς. Ἐν δὲ τῇ Λαρίσῃ ὁ Σγουρός συνήντησε τὸν φυγάδα αὐτοκράτορα Ἀλέξιον Γ' καὶ ἔλαβεν εἰς γάμον τὴν θυγατέραν αὐτοῦ Εύδοκίαν. Ἀλλ' ἡ προχώρησις τῆς στρατιᾶς τοῦ Βονιφατίου ἀνέκοψε τὴν προτέραν ἐπιτυχίαν τοῦ τυλμηροῦ τυχοδιώκτου. Ὁ Σγουρός ἀπεφάσισε νὰ μιμηθῇ τὸν Λεωνίδαν καὶ ἀναμείνῃ τοὺς ἐπιδρομεῖς ἐπὶ τοῦ περιδόξου ἔδαφους τῶν Θερμοπυλῶν. Ἀλλὰ καὶ μόνη γη θέα τῶν ὑψηλῶν καὶ σιδηροφράκτων Φραγμῶν τῇ οἰτινες ἐτράπησαν εἰς φυγὴν πρὸς τὴν ὑψηλὴν ἀκρόπολιν τῆς Κορίνθου ἀνεν τῆς παραμικρᾶς συγκρούσεως χάριν ἀμύνης τῆς ἴδιας χώρας. "Ἐκτοτε ἡ πορεία τοῦ Βονιφατίου περιεβλήθη διψιν πανηγυρικῆς

πομπῆς. Καὶ πρῶτον μὲν ἔξησφάλισε τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν, παραχωρήσας τὴν γείτονα Βοδόνιτζαν ὡς τιμάριον εἰς τὸν Γουΐδωνα Παλλαβιτσίνην, καὶ ἔπειτα προεχώρησε πρὸς νότον. Οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων ὅσαι ἐπ' ἐσχάτων εἶχον αἰσθανθῆ τὴν τυραννίδα τοῦ Σγουροῦ ἐδεκτήσαν τὸν ἔνον διατηρούσης ἐλευθερωτήν. Οἱ βασιλεὺς τῆς Θεσσαλονίκης, χωρὶς νὰ καταλύσῃ τοὺς δημοτικοὺς ἐκείνους θεσμούς, διη ἐν παντὶ χρόνῳ οἵ "Ελληνες εἶχοντο στερρῶς, ἀνευ ἀναβολῆς διένειμε τὰς κλασικὰς χώρας τῆς Ἑλλάδος διατηροῦσι τοὺς πιστοὺς αὐτοῦ ἀκολούθους. Οὕτω δι' αἰφνιδίας μεταστροφῆς τῆς τύχης, ἵνες δὲ λίγα μόνον παράλληλα δυνάμεθα γὰρ εὑρομένην ἐν τῇ ἴστορίᾳ, ἥ τὴν Ἀττικὴν καὶ ἥ Βοιωτίαν παρεχωρίθησαν εἰς τὸν "Οὐθωνα Δελαρός, Βουργούνδιον εὐπατρίδην, διακριθῆ κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ εἶχε μετ' ἐπιτυχίας μεσιτεύσει κατὰ τὴν ἔριν τοῦ Βαλδονίνου⁹ Α' καὶ τοῦ Βογιαφατίου. Αἱ Ἀθῆναι οὐδεμίαν ἀντέταξαν ἀντίστασιν εἰς τοὺς Φράγκους, ἐπειδὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον δὲ ἡρωϊκὸς μητροπολίτης συνεῖδεν ὅτι πᾶσα ἀντίστασις θάπεβαινε ματαία. Μετ' ἀλγούς καὶ πικρίας εἶδε τὴν καθεδρικὴν αὐτοῦ ἐκκλησίαν, τὸν σεπτὸν Παρθενῶνα, συλούμενον τῶν Ἱερῶν αὐτοῦ λειψάνων ὑπὲρ ἀνδρῶν διακειμένων ἔχθρικῶς πρὸς τὴν δρυδοειδεῖαν καὶ ἀμετόχων πάσης ἀρχαιομαθείας. Τὸ πρῶτον τότε ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ Σύλλα στρατὸς λατινικὸς κατεῖχε τὰς Ἀθήνας, καὶ αὐτὸς δ' ὁ Ῥωμαῖος πορθητὴς εἶχεν ἐπιδείξει πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἔδραν τῆς παιδεύσεως εὐμένειαν μεγαλειτέραν τῆς τῶν Χριστιανῶν Φράγκων. Ἀφήσας τὴν ἀγαπητὴν εἰς αὐτὸν ἐκκλησίαν κατεχομένην ὑπὸ Λατίνων μοναχῶν ὁ Ἀκομινᾶτος ἐγκατέλιπε μετὰ καρδίας συντετριμμένης τὴν πόλιν, ἐν ᾧ εἶχε ζήσει ἐπὶ ἕτη μακρά. Μεταλλάξας δὲ τόπον μετὰ τόπον πρὸς εὗρεσιν ἡσυχίας, ἐγκατεστάθη τέλος ἐν τῇ νήσῳ Κέα, ἐξ ἣν ἡδύνατο ἀκόμη γὰρ βλέπῃ τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀττικῆς. Καὶ εἶχε μέν ποτε ἀπογοητευθῆ δὲ Ἀκομινᾶτος ἐν Ἀθήναις, ἀλλ' εἶχε μάθει νάγαπῷ αὐτὰς ὡς δευτέραν πατρίδα, καὶ τώρα ἐν τῷ νησιωτικῷ αὐτοῦ κελλίῳ, ἐθρήνει τὴν ἀπώλειαν τῶν βιβλίων αὐτοῦ καὶ γράφων ὀνόμαζε τὰς Αθήνας δευτέραν Ἐδέμ. Ἐθάρρησε δέ ποτε καὶ νὰ ἔλθῃ κρυφίως εἰς τὴν πόλιν, ἀλλὰ δὲν ἡδυνήθη νὰ νεχθῇ τὸ θλιβερὸν θέαμα καθολικοῦ ἐπισκόπου λειτουργοῦντος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκείνῃ, ἥτις εἶχεν ὑπάρξει ποτὲ ἥ μητρόπολις αὐτοῦ. Τέλος δὲ ἀπέθανεν ἐν τῇ ἔξορίᾳ ὡς τελευτοῖον λείψανον μακρᾶς σειρᾶς ἱρώων ὃν τὰ

δινόματα συνδέονται πρὸς τὴν ιστορίαν τοῦ ιοστεφρίνου ἀστεως.

Η Στερεὺς Ἐλλὰς κατείχετο πλέον ὑπὸ τῶν Φράγκων. Ἐν τῇ ἄλλοτε θερῷ περὶ τοὺς Λελιροὺς χώρας ἐξωχογομήθη τιμάριον δι' ἄλλον τῶν ὑπαδῶν τοῦ Βογιαράτιου, τὸν Θωμᾶν Στρομογκούρ, φραγκικὸς δὲ πύργος μετ' οὐ πολὺ κτισθεὶς ἐν Ἀμφίσῃ, ἵς τὸ δημῶδες ὄνομα Σάλωνα ἔσως ἐνθυμίζει τὸν βασιλέα τῆς (Θεσ)σαλονίκης καὶ τὰ ἔρείπια τοῦ ὠραίου μεσαιωνικοῦ αὐτοῦ οάστρου, κτισθέντος ἐπὶ θεμιτίων ἐλληνίκων, μαρτυροῦσιν ἐτι καὶ τὴν σήμερον περὶ τῶν Αατίνων αὐτοῦ δυναστῶν. Η δ' Εὔβοια, καίπερ ἀρχῆθεν περιλαμβάνομένη εἰς τὴν βανετικὴν μερίδια, περιῆλθεν ὡς εὔκολος λεία εἰς ἄλλον τυχοδιώκτην, τὸν Ἰάκωβον δ' Ανεσνες, εἴτα δ' αὐτὸς καὶ δ' Οὐθων Δελαρὸς ἥκολούθησαν τὴν αλῆσιν τοῦ Βογιαράτιου, ὅστις ἱγνονίζετο περὶ καταλύσεως τῆς ἐν Πελοποννήσῳ δυνάμεως τοῦ Σγουροῦ. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ φυσικῶς ὀχυροῦ Ἀκροκόρινθου ὁ τύραννος ἡδύνατο γὰρ καταγελῆ τῶν κατ' αὐτοῦ ἐπιτιθεμένων, καὶ ἀντέσχεν ἐκεῖ μέχρι τοῦ ἐν ἔτει 1208 θαγάτου, μεταβιβάσας τὸ καθῆκον τοῦ κατὰ τῶν Φράγκων ἀγῶνος εἰς τὸν δεσπότην τῆς Ἡπείρου Μιχαὴλ Ἀγγελον, ὃστις εἶχεν ἴδρυσει ἀνεξάρτητον ἐλληνικὴν ἡγεμονίαν ἐν τῇ ὁραινῇ ἐκείνῃ χώρᾳ καὶ εἶχεν ἐπηρμένην ἐν τῇ πρωτευούσῃ αὐτοῦ Ἀρτῇ τὴν σημαίαν τοῦ ἐλληνικοῦ ἐθνισμοῦ. Λύτος δ' ὁ Βογιαράτιος μικρὸν μόνον συμμετέσχε τῆς κατακτήσεως τῆς Πελοποννήσου. Καθ' ὃν χρόνον ἐποιεῖται τὴν Ναυπλίαν, ἥλθεν εἰς αὐτὸν τὸ ἄγγελμα, ὃτι οἱ Ἐλληνες εἶχον ἐπαναστατήσει ἐν τῷ ἴδιῳ αὐτοῦ βασιλείῳ καὶ εἶχον καλέσει εἰς βοήθειαν τοὺς Βουλγάρους. Ἀλλὰ πρὸν ἦ ἐγκαταλίπῃ τὸ στρατόπεδον παρεχώρησεν τὴν τέως μὴ κατακτηθεῖσαν Πελοπόννησον ὡς τιμάριον εἰς ἕνα τῶν πιστοτάτων συντρόφων; τὸν Γουλιέλμον Σαμπλίτην, Γάλλον εὐπατρίδην, ὃστις εἶχε συμμετάσχει τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ δὲ Οὐθων Δελαρὸς εἶχε προοριζάσει νὰ ἐγκατασταθῇ ἐν ταῖς κτήσεσιν αὐτοῦ, αἵτινες περιελάμβανον πλὴν τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς Βοιωτίας τὴν ἀρχαίαν Μεγαρίδα μετὰ τῶν ἐν τῷ Σαρωνικῷ καὶ τῷ Κορινθιακῷ αόλπῳ ἀκτῶν αὐτῆς καὶ τῆς ἀρχαίας χώρας τῶν Ὁπουντίων Λοκρῶν πρὸς βορρᾶν. Πρώτη αὐτοῦ φροντὶς εἶλεν ὑπάρξει τῇ ἐκλογὴ προσωγυμίας, ὡς τοιαύτην δὲ ἐξέλεξεν τὴν τοῦ κυρίου τῶν Ἀθηνῶν (Sir d' Athénes), ἵνα οἱ Ἐλληνες ἐμεγαλοποίησαν εἰς Μέγας καὶ Ζεός. Ἐπειτα δὲ προέβη εἰς τὴν

διοργάνωσιν τῆς πολιτείας αὐτοῦ ἐπὶ τῇ βάσει συστήματος τιμαριοτικοῦ, ἀπαραλλάκτως καὶ οὐ εἶχε πρόξει ἐν Κέπρῳ δ Γουίδῳ Λοιστινιανός, ἐπιφυλάξας εἰς ἕαυτὸν τὰς Ἀθήνας καὶ τὰς Θήβας δις ἴδιας. κτήσεις, καὶ παραχωρίσας τὰς γαίας τῶν προτέρων Ἑλλήνων γαιοκτημόνων εἰς τοὺς ἴδιους ὀπαδούς. Οὐδειμία δ' ἀντετάχθη ἀντίστασις εἰς τὰ δημευτικά ταῦτα μέτῃ, ἀτίνα κατ' ἐλάχιστον ἔβλαπτον αὐτοὺς τοὺς ἀγρότας. Πρὸ τῆς ὑπὸ τῶν Φράγκων κατακτήσεως οἱ ἐλεύθεροι γεωργοὶ εἶχον σχεδὸν ἐκλίπει ὡς ἴδια τάξις, καὶ οἱ δουλοπάροικοι, οἵς εἶχον οἱ Φράγκοι καλλιεργοῦγες τὴν γῆν, ἐπλήρουν εἰς τοὺς νέους δεσπότας τοὺς αὐτοὺς φόρους οἵς καὶ πρότερον μετὰ τῆς σπουδαίας διαφορᾶς, δτὶ τὰ ἐκ τῶν φόρων τούτων εἰσπραττόμενα ἐξωδεῦντο τώρα πλέον ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ ἀντὶ γὰρ διασπαθῶνται ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἐν δ' οἱ οἰκονομικοὶ ὅροι τοῦ βίου προήχθησαν κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον, ἀφ' ἐτέρου οἱ ιθαγενεῖς δὲν ἀπέβαλον τάρχαῖς αὐτῶν κοινοτικὰ προνόμια. Ἐπιχώριοι κριταὶ ἐξηκολούθουν ἐπὶ μακρὸν δικαζοντες συμφρόνως πρὸς τὸν βυζαντιακὸν νόμον, καίτοι εἶνε πιθανόν, δτὶ σπουδαιάτεραι ὑποθέσεις ἐκρίνοντο κατὰ τὰ τιμαριωτικὰ ἐκεῖνα ἔθιμα τὰ συναγραφέντα ἐν ταῖς περιλαλήτοις Ἀσσίσαις τῶν Ἰεροσολύμων. Πολὺ δὲ δυσκολώτερον ἦτο τὸ ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα, ἐπειδὴ οἱ διαφορὰς μεταξὺ τῶν δύο θρησκειῶν ἀπετέλει ἀνυπέρβλητον φραγμὸν μεταξὺ τῶν δύο λαῶν. Γάλλος καλούμενος Βεράρδος διωρίσθη πρότος Λατίνος ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ ἐπεκυρώθη προστικόντως ὑπὸ τοῦ Πάπα Ἰννοκεντίου Γ' ὡς διάδοχος τοῦ Ἀκομιγάτου ἐν τῇ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως μητροπόλει. Στρατιὰ μοναχῶν ἐπηκολούθησεν εἰς τὰ ἔχη τῶν στρατιωτῶν. Οἱ Φραγκισκαῖοι ἰδρυσαν πολιαρίθμους μονάς, καὶ οἱ ὀνομαστὴ μονὴ τοῦ Δαφνίου, οἱ μεταξὺ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἐλευσίνος κειμένη, παρεχωρήθη εἰς δῆμον Κιστερκιανῶν ἐκ τῆς βουδιγούνδιακῆς πατρίδος τοῦ αὐθέντου τῶν Ἀθηνῶν. Ἀλλ' δ Ὁθων ὑπέκεσε μετ' οὐ πολὺ εἰς τὸν ἐλεγχοντοῦ λατινικοῦ κλήρου, μέτε ἀρνηθεὶς νὰ ἐπιτρέψῃ δωρεάς γαιῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ οἰκειοποιηθεὶς Ἑλληνικὰς ἐκκλησιαστικὰς κτήσεις. Ἡσθάνετο, δτὶ ητο οὖσιῶδες διὰ τὸ ἀξιώματος αὐτοῦ ὡς κατακτητοῦ ἐν ἔνη χώρᾳ τὸ γὰρ ἐχωσι δικαίωμα· λαμβάνονται γαίας μόνον ἐκεῖνοι δσοι ἥδυναντο νὰ παρέχωσιν εἰς αὐτὸν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν.

Γεγονότα συμβάντα ἐν τῷ βασιλείῳ τῆς Θεσσαλονίκης ἵγανον

τὸν Ὁθωνα Λελαρδός εἰς τὸ νὰ μεταβιβάσῃ τὴν ὑποτέλειαν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ βασιλέως εἰς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ρωμαίας. Καὶ δὴ ὁ Βονιφάτιος, ὃν εἴδομεν ἐπιστρέψαντα ἐν σπουδῇ ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ὅπως ὑπερασπίσῃ τὰς ἴδιας αὐτοῦ κτήσεις, ἔπειτε τῷ 1207, καὶ' ἢ πρὸ αὐτοῦ ὁ Βαλδουΐνος Α', φονευθεὶς ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, κατὰ δὲ τὴν ἀνηλικότητα τοῦ διαδόχου αὐτοῦ Δημητρίου ἥρχισεν ἐκ γέους ἢ μεταξὺ τῆς λατινικῆς αὐτοκρατορίας καὶ τοῦ βασιλείου τῆς Θεσσαλονίκης ἔρις. Οἱ Λογγοβάρδοι τῆς Θεσσαλονίκης ἰσχυρίζονται, ὅτι δὲ νέος αὐτοκράτωρ Ἑρρίκος ὕφειλε νάναγνωρίσῃ τὰς ἀξιώσεις αὐτῶν ἐπὶ συμπάσης τῆς Ἐλλάδος καὶ πρὸς ἐπέτασιν τῆς φιλονεικίας αὐτῶν κατέλαβον τὰς Θήβας. "Οπως δὲ διαριθμήσῃ τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ ἄλλο ἐκκρεμῆ δὲ Ἑρρίκος συνενδότησε δύο συγέδρια τῶν ὑπηκόου αὐτοῦ ἐν Ραβεννίκῃ, κειμένη οὐ μακρὰν τῆς Λαίμας¹ εἰς ἢ παρέστη δὲ Ὁθων Λελαρδός καὶ ὕμισσεν ὅρκον ὑποτελείας εἰς αὐτόν. Τότε δὲ Ἑρρίκος ὕδευσεν εἰς τὰς Θήβας ἀπέδωκε τὴν πόλιν ταύτην εἰς τὸν Ὁθωνα καὶ ἔπειτα προεχώρησεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου, καὶ' ἢ πρὸ δύο αἰώνων ἄλλος αὐτοκράτωρ, δὲ Βασίλειος δὲ Βουλγαροκτόνος, ἐπροσκύνησε τὴν Ηαναγίαν ἐν τῷ Ηαρθενῶνι, προσελκύσων ἀπανταχοῦ διὰ τῆς φιλοφροσύνης αὐτοῦ τὰς συμπαθείας τῶν Ἐλλήνων. Τὸ δὲ δεύτερον συγέδριον τῆς Ραβεννίκης ἥσχολήθη περὶ τὴν διάλυσιν τῶν ἔριδων μεταξὺ τῶν Φράγκων δυγαστῶν καὶ τῆς λατινικῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὑπεγράψη συμφωνία ὑπὸ τῶν ἀντιφροσώπων τῶν ἐνδιαφραχομένων μερίδων. 'Αλλ' οὐχ' ἡττον δὲ Λατίνος πατριάρχης Κωνστάντειος ἐξηκολούθει ἐκτοξεύον τοὺς κεραυνοὺς αὐτοῦ ἐναντίον τοῦ αὐθέντου τῶν Ἀθηνῶν, ὅσάκις δὲ Λελαρδός ἐσφετερίζετο τὰ προνόμια τοῦ λατινικοῦ κλήρου. 'Ἐν τούτοις δ' δὲ Ὁθων ἐκρέξτεινε τὸ ἔδαφος αὐτοῦ διὰ τῆς προσαρτήσεως τῶν πρωτέων κτήσεων τοῦ Σγουροῦ, τῆς Ναυπλίας καὶ τοῦ Ἀργοντος, ἢς πόλεις δὲ Βιλλαρδουΐνος ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ὡς τιμάρια, ἀνταμείβων τὴν ἔξαιρετον βοήθειαν, ἵν παρέσχε χάριν ἐκπορθήσεως τῶν πόλεων ἐκείνων. Καὶ ἀν μὲν δὲ Βουργούνδιος εὐπατρίδης εἶχεν ἔστω καὶ μαρτυράτην φραγτασίαν, θὰ κατέπλησσε βεβαίως αὐτὸν ἢ σκέψις ὅτι ἡτο πλέον δὲ κληρονόμος τοῦ Ἀγαμέμνονος. 'Αλλ' ἀρχαῖαι ἀναμνήσεις δὲν συνεκίνουν τοὺς

1. Ή ορι τόμος 85 σ. 230, ἐν τῇ Allgemeine Enzyklopädie τοῦ Ersc h¹ καὶ Cruber.

Φράγκους κατακτητὰς τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος οἵτινες τὴν Ἑλλάδα ἐθεώρουν ὅ τι οἱ Ἀγγλοι θεωροῦσι τὴν Ἀφρικήν. Ἐλλάδας ἐξ τῆς ἀθηναϊκὴν πολιτείαν προσαρτήσεως τοῦ Ἀργούς καὶ τῆς Ναυπλίας ἀπέρρεσε τὸ πρακτικὸν ἀποτέλεσμα, ὅτι ὁ Ὁθων ὥφειλε τιμηριωτικὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὸν Βιλλαρδούνον χάριν τῶν εἰς αὐτὸν δοθέντων τιμαρίων, καὶ ἡ σχέσις αὗτη ηὑξήθη ὑπὸ ἄλλου ἡγεμόνος τῆς Ἀχαΐας εἰς ἀξιωσιν περὶ ἐπικυριαρχίας ἐπ' αὐτῶν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν Θηβῶν. Ἔτη δέ τινα ἀργύτερον, τῷ 1222, τὸ τελευταῖον ἴχνος ἔξαρτήσεως ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης ἔξελιπε διὰ τῆς πτώσεως τοῦ βραχυβίου ἐκείνου βασιλείου, διαρκέσαντος ὀλιγώτερον πάσης ἄλλης πολιτείας τῶν ὑπὸ Λατίνων ἰδρυθεισῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ περιελθόντος εἰς τὸν δεσπότην τῆς Ἡπείρου Θεόδωρον Ἀγγελον. Ὁ γικητὸς ἔλαβε· τὴν προσωνυμίαν αὐτοκράτορος, οὗτοι δὲ ἰδρύμη ἐν Εύρωπῃ νέα ἐλληνικὴ αὐτοκρατορία, ἥτις πρακτικῶς ἔχωριζε τὰς ἐν Ἑλλάδι φραγκικὰς πολιτείας ἀπὸ τῆς λατινικῆς αὐτοκρατορίας, ἥδη κλονούμενης καὶ μελλοθανάτου. Ἐλλάδας αἴ ἐν Ἑλλάδι φραγκικαὶ πολιτεῖαι ἀνεδείχθησαν ἵσχυρότεραι τοῦ ἐφημέρου βασιλείου τῆς Θεσσαλονίκης ἢ τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Ρωμανίας. Ὁ δὲ Ὁθων ὑπῆρξεν ἔμπεδος σύμμαχος τοῦ Βιλλαρδούνου, καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ προσέρρευσαν ἐκ τῆς μακρὰν κειμένης Βουργουνδίας, ὅπως ἔγκατασταθῶσιν ἐν τῇ ἐπιγγελμένῃ γῇ, ἵνε ἐδέσποζεν. Ἀλλὰ παρὰ πάντα ταῦτα εἴκοσιν ἔτη ἀρχῆς ἐν Ἀθήναις καὶ Θήβαις ὑπῆρξαν ἀρκετὰ διὰ τὸν μέγαν κῦρον, καὶ τῷ 1226 ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Βουργουνδίαν μετὰ τῆς συζύγου καὶ τῶν υἱῶν. ἔγκαταλιπὼν τὰς ἐν Ἑλλάδι κτίσεις εἰς τὸν ἀγειριὸν Γουίδωνα Δελαρός.

Ο Γουίδων Α' ἥδρευσε τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἐπὶ σχεδὸν τεσσαράκοντα ἔτη διαρκεσάσης ἀρχῆς ἐν Θήβαις, αἵτινες ἦσαν τότε ἡ ἀνθηροτάτη τῶν πόλεων τῶν ἀνηκουσῶν εἰς αὐτόν. Ο θεῖος εἶχε δώσει εἰς αὐτὸν ἥδη πρότερον τὸ ἡμισυ τῆς πόλεως ταύτης, τὸ δ' ἔτερον ἡμισυ εἶχε περιέλθει διὰ κηδεστίας εἰς μέλος τι τοῦ ὀνομαστοῦ οἴκου τῶν Σαιντομέρ, ὃν τὸ ὄνομα ἀπομνημονεύει ἀκόμη καὶ τὴν σήμερον δὲν Θήβαις πύργος Σανταμέρη. Οὗτως δέ εἶδρα δύο οὗτοι σπουδαίων γενῶν ἡ ἀρχαία πρωτεύουσα τῆς Βοιωτίας ἀνῆλθεν εἰς μεγάλην προιωπήν, ἡ δ' ἔξακολουθοῦσα ἐξάσκησις τῆς μεταξουργίας ἐν τῇ πόλει εἶχεν ἐλκύσει Ιουδαίους καὶ Γενουηνούς παροίκους, τοῦ Γουίδωνος χορηγήσαντος εἰς τοὺς ἐκ Γενούης

μετανάστας ίδια προγόμια ἐν τε Θήβαις καὶ ἐν Ἀθήναις¹. Μονίμως δ' ἐγκατασταθεὶς ἐν τῇ ἡρῷᾳ ἡδυνήθη ὁ Γουίδων γάφιερώσῃ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς τὴν προσαγωγὴν τῆς γεωργίας καὶ τὴν αὔξησιν τοῦ ἐμπορίου, καὶ μόνον μετὰ τὴν ἀνάρρησιν τοῦ φιλοδόξου Γουλιέλμου Βιλλαρδουΐνου ἐν Πελοποννήσῳ ὑπεχρεώθη νάναμχθῇ εἰς στρατιωτικὸς ἐπιχειρίσεις. Ως δὲ ὁ θεῖος αὐτοῦ εἶχε βοηθήσει τὸν πρῶτον Βιλλαρδουΐνον εἰς τὴν κατάκτησιν τῆς ἡγεμονίας ταύτης, οὗτος καὶ ὁ Γουίδων ἐβοήθησε τὸν νέον ἡγεμόνα εἰς τὴν ἄλλωσιν τῆς Μονεμβασίας, τοῦ τελευταίου προπνηγίου τῶν Ἑλλήνων ἐν τῇ Πελοποννήσῳ, ὅπερ παρεδόθη τῷ 1248. Ἀλλά, μὴ ἀριστούμενος εἰς ταύτην τὴν ἐπιτυχίαν, ὁ Βιλλαρδουΐνος ἐπεδίωκε πλέον τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ πέραν τοῦ Ισθμοῦ, καὶ τοῦτο ἤγαγεν εἰς ἐμφύλιον πόλεμον μεταξὺ τῶν Φράγκων ἐν Ἑλλάδι. Ἀφοροῦτο δὲ τοῦ πολέμου ὑπῆρξεν ἡ Ελβίσια, ἥγιος Φράγκος ἐκ παραρθοῦτος τοῦ ὄντος Ἐγοιπος (Ἐγοιπος). ἐνάλουν Νεγρορούτε. Ἡ νῆσος αὕτη μετὰ τὴν κατάκτησιν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Ἰακώβου ἀ' Ανεσίνες εἶχε διαιρεθῆ ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Θεσσαλονίκης Βονιφατίου εἰς τρία τιμάρια, παραχωρηθέντα εἰς ἄνδρας τοῦ ἐξ Οὐηρῶνος οἴκου Δαλλεκάρτσερης ἢστις ἔδικτεν εἰς αὐτοὺς τὴν προσωνυμίαν τριτημορίων (terzieri). Ἀλλ' οἱ Βενετοί, εἰς οὓς εἶχεν ἐκχωρηθῆ τὸ βόρειον καὶ τὸ νότιον μέρος τῆς νήσου διὰ τῆς συνθήκης τῆς διανομῆς τοῦ βυζαντιακοῦ κράτους, ἐγκατέστησεν μετ' οὐ πολὺ αὐτόδι τοῦτον μέρος τῆς νήσου καὶ ἤξιος τὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν τριῶν βαρώνων. Ο δὲ Βιλλαρδουΐνος, ὃς τις εἶγε λάβει γυναῖκα ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Δαλλεκάρτσερης, ἤξιος τὸ εἰς τὴν σύζυγον ἀνῆκον τοῖτον μέρος τῆς νήσου καὶ ἤξιος τὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ ὅλου ἐπικυριαρχίαν. Ἀλλ' οἱ τριτημόριοι ἀντέστησαν εἰς τὴν ἀξίωσιν ταύτην, καὶ ὁ Βιλλαρδουΐνος ἐκάλεσεν ἀπαντας τοὺς ὑποτελεῖς νὰ βοηθήσωσιν αὐτὸν ἐν τῷ ἀγῶνι. Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων ἐκλήθη καὶ ὁ μέγας κῦρος τῶν Ἀθηνῶν. Γουίδων, μὲν ἡνὶ κύριος τῶν τιμαρίων Ναυπλίας καὶ Ἀργούς, καὶ ὁ δραστήριος ἐκεῖνος δυνάστης ζωηρῶς ἀπέκρουσε τὴν ἴδεαν, ὅτι ἡτο ὑπόχρεως νὰ παράσχῃ στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὸν ἡγεμόνα τῆς Ἀχαΐας, οὗ τρανερὸς πόθος ἡτο ἡ ἐγκατάστασις ὑπερτάτης ἔξουσίας ἐπὶ πασῶν τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ φραγκικῶν πολιτειῶν. Ἀλλὰ πραγματικῶς ὑφίστατο δὲ Ισχυρισμός, ὅτι ὁ Βονιφατίος ὡς βασιλεὺς τῆς Θεσσαλονίκης εἶχε τάξει τὰς Ἀθήνας ὑπὸ

1. Παπαρρηγοπούλου 'Ιστορία τοῦ ἡλληνικοῦ ἔθνους Τόμ. Ε' σ. 115.

τὴν ἐπικυριαρχίαν τοῦ πρώτου ἡγεμόνος τῆς Ἀχαΐας. Λίφρης λοιπὸν ἥδησε πόλεμος μεταξὺ τῶν ἥνωμένων δυνάμεων τῆς Βενετίας, τῶν τριτημορίων τῆς Εὐβοίας καὶ τοῦ Γουίδωνος ἐξ ἐνδος καὶ τοῦ Βιλλαρδουίγον ἐξ ἐτέρου. Ἡτηθεὶς δ' ἐν Εὐβοίᾳ ὁ ἡγεμὸν τῆς Ἀχαΐας παρέταξε τὴν στρατιὰν αὐτοῦ εἰς τὸ Νύκλι, πλησίον τῆς ἀρχαίας Τεγέας, καὶ ἔπειτα ὠδευσεν ἐναντίον τοῦ Γουίδωνος. Συγχροτηθείσης δὲ μεταξὺ αὐτῶν μάχης εἰς τὰ στενὰ τοῦ Καρυδίου ἐπὶ τῆς διδοῦ τῆς ἀγούσης ἀπὸ τῶν Μεγάρων εἰς τὰς Θήβας, ὁ ἀμηναῖος στρατὸς ἡττήθη, καὶ ὁ Βιλλαρδουίνος μόνον ὑπὸ τῶν παρακλήσεων τοῦ Λατίνου ἀρχιεπισκόπου ἐπείσθη νὰ φεισθῇ τῶν Θηβῶν, τῆς πρωτευούσης τοῦ ἔχθροῦ. Οἱ ἐν τῇ στρατιᾷ τοῦ Βιλλαρδουίνου εὐπατρίδαι συνηγόρησαν ὑπὲρ εἰρήνης μεταξὺ ἀρχαίων συμμαχητῶν, καὶ ὁ Γουίδων ὑπεχώρησε καὶ ὑπεσχέθη νὰ ὑποστῇ πᾶσαν ποινὴν ἐπιβληθησομένην εἰς αὐτὸν ὑπὸ τῆς κούρης τῶν βαρύνιων τῆς Ἀχαΐας. Συνηθροίσθη δ' αὕτη εἰς τὸ Νύκλι, καὶ ἐνώπιον αὐτῆς ἥχθη ὡς ὑπόδικος ὁ Γουίδων. 'Αλλ' οἱ ἀποτελοῦντες αὐτήν, ἵτε ἥλθεν ἢ ὥρα νὰ ἐκδώσωσι τὴν ἀπόφασιν, ὥρισαν νὰ θέσωσι τὴν κρίσιν εἰς τὸν βασιλέα τῆς Γαλλίας Λουδοβίκον Θ'. τὸν ἴπποτικώτατον καὶ ἀγιώτατον τῷ ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ μοναρχῶν. 'Ο Γουίδων ἀνεχώρησεν εἰς Παρισίους, δόπου ὁ Λουδοβίκος ἐδεξιώθη αὐτὸν φιλοφρόνως καὶ τὸ ζήτημα διερρυθμίσθη κατ' εὐχάριστον τρόπον. 'Ο Λουδοβίκος ἔκρινεν δτὶς ἢ μακρὰ αὐτοῦ ἀποδημίᾳ ἥτο πλέον ἢ ἐπαρκῆς ποινὴ ἐπὶ οἵαδήποτε παραβάσει τοῦ φεουδαλικοῦ νόμου διαπραγματίσῃ ὑπὸ τοῦ Γουίδωνος, καὶ ἥρωτησεν αὐτὸν τίνα γάριν ἥθελε νὰ παράσχῃ εἰς αὐτόν. 'Ο δὲ Γουίδων ἀπεκρίθη, δτὶς εἶπερ τι καὶ ἄλλο. ἐποιεῖτο περὶ πολλοῦ νὰ τύχῃ τῆς προσωνυμίας δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν, ἥτις καὶ ἔχορηγήθη εἰς αὐτὸν τῷ 1260. 'Η προσωνυμία δ' αὕτη ἀπέβη δνομαστὴ ἐν τῃ λογοτεχνίᾳ καὶ τῇ ιστορίᾳ, ἀποδοθεῖσα διὰ συγγνωστοῦ ἀναχρονισμοῦ εἰς τὸν Θησέα ὑπὸ τοῦ Δάντη, τοῦ Βοκακίου, Chaucer καὶ τοῦ Σαικσπείρου, ὅτις μετέθηκεν εἰς τὸν μυθικὸν κτίστηγ τῶν Ἀθηνῶν τὸν τίτλον τῶν μεσαιωνικῶν τῆς πόλεως δουκῶν'.

ι. 'Ο Ήροτ καὶ δ Gregorovius (Geschichte der Stadt Athen im Mittelalter ἑλλ. μεταφράσεως Σπυρί Π. Λάζαρου Τόμ. Α'. σ 481) ἀποκρούουσι τὴν μαρτυρίαν τοῦ Βυζαντίνου ιστορικοῦ Νικηφόρου Γρηγορᾶ (ἐκδ. Βόνης σ. 239) καὶ τοῦ Χρονικοῦ τοῦ Μορέως (ἐκδ. J o h n Schmitt στ. 226 - 277), καθ' ἥν Κωνσταντίνος ὁ μέγας είχε χορηγήσει τὴν προσω-

“Οτε ὁ δοὺς τῶν Ἀθηνῶν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, εὗρε τὸν πρότερον γιακητὴν αὐτοῦ ἥδη αὐτὸν ὡς αἰχμάλωτον. Ὁ Βιλλαρδουνίνος εἶχε νεωστὶ νυμφευθῆ τὴν θυγατέρα τοῦ δεσπότου τῆς Ἡπαίδου Μιχαὴλ Β', ἀντιπάλου τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Νικαίας Μιχαὴλ Η' Παλαιολόγου, ἐν τῷ ζητήματι τῆς διαδοχῆς τοῦ κλονουμένου θρόνου τῆς λατινικῆς αὐτοκρατορίας. Εἰς τὴν ἔριν δὲ ταύτην ἀνεμίχθη ὁ σῆματος τῆς Ἀχαΐας ἐνεκα τῆς αηδεστίας αὐτοῦ καὶ εἶχε βοηθῆσει τὸν πενθερὸν μετὰ πελοποννησιακῶν καὶ ἀθηναϊκῶν δυνάμεων ἐν τῷ μεταξὺ τῶν δύο Μιχαὴλ ἐκριμέντι πολέμῳ. Ἐν δὲ τῇ πεδιάδι τῆς μικεδονικῆς Πελαγονίας ἦταί θη δὲ Βιλλαρδουνίνος καὶ ὁ σύμμαχος αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τούτοις ὁ ἱγνεμόν τῆς Ἀχαΐας συνελήφθη αἰχμάλωτος. Οὗτος εἶχον τὰ πράγματα, ὅτε ὁ Ἰουίδων ἀπεβίβασθη εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ προσεκλήθη ὑπὸ τῶν βαρώνων τῆς Ἀχαΐας ν' ἀναλαβθῆ τὴν ἐπιτροπείαν τῆς ἱγνεμονίας ἐν τῷ χρόνῳ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ ἱγνεμόνος. Ὁ Ἰουίδων ἀπεδέχθη πάραυτα τὴν τιμητικὴν ἐκείνην τολήν καὶ ἐπελήφθη διαπραγματεύσεων χάριν ἀπολυτρώσεως τοῦ πρότερον ἔχθρον, ὅτε αἴρηντος ἔφιστασεν ἄλλο καταπληκτικώτερον ἀγγελιανὸν ὅτι ἡ λατινικὴ αὐτοκρατορία τῆς Ρουμανίας εἶχε καταλυθῆ καὶ ὅτι ὁ τελευταῖος Λατίνος αὐτοκράτωρ Βαλδουνίνος Β' ἦτο φυγάς. Τὸ δεύτερον ἥδη Λατίνος αὐτοκράτωρ ἐπεσκέψθη τὰς Θήβας καὶ τὰς Ἀθήνας ἀλλοῖς ἵκετης καὶ οὐχὶ ὡς κυρίαρχος, καὶ οἵ πρότεροι αὐτοῦ ὑπήκοοι συνηθροίσθησαν περὶ αὐτὸν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἀκροπόλει. Ὁλίγαι σκηναὶ ἐν τῇ μακρᾷ ἴστορίᾳ τοῦ σεπτοῦ ἐκείνου βριάζου εἶναι διμοίως συγκινητικαὶ ὡς αὕτη, ἡ τελευταῖα πρᾶξις τοῦ βραχέος δράματος τῆς λατινικῆς αὐτοκρατορίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Εἴτα δὲ ὁ Βαλδουνίνος ἐγκατέλιπε τὰς Ἀθήνας, ἀποπλεύσας εἰς τὴν Ἐσπερίαν, ὅπως ἐκεῖ διαδραματίσῃ τὸ θλιβερὸν πρόσωπον αὐτοκράτορος ἔξορίστου.

Ἡ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τῆς Νικαίας ἐν ἔτει 1261 ἀλισσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐνίσχυσεν, ὡς εἰκός, τὴν στάσιν τοῦ Μιχαὴλ Παλαιολόγου πρὸς τὸν αἰχμάλωτον αὐτοῦ. Μετὰ μακρὰν πάλην δὲ Βιλλαρδουνίνος συνεῖδεν, ὅτι ὁ φειλεν ἀνυπερθέτως γὰρ δεχθῆ τοὺς δρους τοῦ Ἑλληνος αὐτοκράτορος. Συνίσταντο δὲ οὗτοι εἰς τὴν εἰς αὐτὸν ἐκχώρησιν τῶν σπουδαίων φρουρῶν Μαΐνης, Μυστρᾶ, Γερακίου

Ἀνατολικὸν δουκός εἰς τὸν διοικητὴν τῆς Ἀττικῆς, περὶ οὓς οὐδαμοῦ ἀλλαχούς μάνεται οὐδέγος.

καὶ Μονεμβασίας καὶ εἰς τὴν εἰς αὐτὸν παροχὴν ὅφεν ὑποτελείας χάριν τῶν ὑπολοίπων χωρῶν τῆς Πελοποννήσου, ἵνα ἐπετράπῃ εἰς αὐτὸν νὰ ιρατήσῃ. 'Αλλ' οἱ ὕδοι αὐτοῦ ἔμελλον νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς τὴν ὑψηλὴν κούρτην τῶν βαριώνων τῆς 'Αχαΐας εἰς τὸ Νύκλι, τὸ αὐτὸν ἐκεῖνο πόλισμα, ὃπου πρὸ ὑλίγων ἐτῶν δὲ Γούδων, δὲ νῦν συγκαλῶν τὴν κούρτην, εἶχε αλιμηθῆναι ἐμφανισθῆναι ἐνώπιον αὐτοῖς. 'Η συχρότητις τῆς συνόδου ἐκείνης εἶχε μεταβληθῆναι οὐχ ἡττον τῶν πεσιτάσσων τῆς συγκαλήσεως αὐτῆς. Ήπιλλοὶ τῶν 'Αχαιῶν βαριώνων εἶχον φονευθῆναι ἢ οἵσαν αἰχμάλωτοι, καὶ ἐπειδὴ δὲ Σάλιος νόμος δὲ ἀπαγορεύων εἰς τὰς γυναικας τὴν ἀρχὴν δὲν ἴσχεν ἐν Πελοποννήσῳ, ἐνεφανίσθησαν ἀντ' ἐκείνων αἱ σύζυγοι αὐτῶν ἢ αἱ γῆραι. 'Ο δοὺς τῶν 'Αθηνῶν προσεφέρειν μὲν νὰ παρίσχῃ ἑαυτὸν εἰς τὸ δουκᾶτον τῶν 'Αθηνῶν δὲ ἐγγύησιν χάριν τῆς ἀπολυτρώσεως τοῦ ἥγεμονος, ἀλλ' ἀντέστη ιρατερῶς εἰς τὴν παραιχώρησιν τῶν φρουρῶν εἰς τὸν "Ελληνα αὐτοκράτορα, καὶ προσέθηκε διὰ λέξεων ὑπομιμησκουσῶν τὴν 'Αγίαν Γραφήν, διτε-

καλλιον ἥτον νὰ ἀπόθανεν ἐκεῖνος μοναχός του
παρὰ νὰ χάσουν οἱ λοιποὶ οἱ Φράγκοι τοῦ Μορέως
τὰ ἰγονικὰ ποῦ ἐκέρδισαν μὲ κόπου οἱ γονεῖς τούς¹.

Καὶ δῶμά ήταν μὲν δὲ Γούδων πολιτικῶς, ἀλλ' ἥναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὰς διαθέσεις τῆς γυναικείας συνελεύσεως, κινούμενης ὑπὸ αἰσθήματος μᾶλλον ἢ ὑπὸ περινοίας πολιτικῆς. Λύο εὐκλεεῖς δέσποιναι ἐστάλησαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ὡς ὅμηροι, δὲ Βιλλαρδουΐνος ἀπελυτρώμη, ἀφ' οὗ πρῶτον προσεκύνησε τὸν "Ελλήνα αὐτοκράτορα, καὶ δὲ βυζαντιακὸς στρατὸς κατέλαβε τῷ 1262 τὰ ἐκχωρηθέντα φρούρια. 'Απὸ τοῦ χρόνου δὲ ἐκείνου δὲ Μιστρᾶς ἀπέβη τὸ κέντρον τῶν ἐλληνικῶν ἐνεργειῶν ἐν τῇ Πελοποννήσῳ καὶ ἤχισεν ἢ ἔκπτωσις τῆς φραγκικῆς ἥγεμονίας τῆς 'Αχαΐας. 'Ο Γούδων κατέθηκε τὴν ἐπιτροπείαν, ἥν εἶχε διεξαγάγει ἐντίμοτα, καὶ μίετ' οὐ πολὺ ἀπέθανε τῷ 1264, καταλιπὼν ὡς διάδοχον ἑαυτοῦ ἐν τῷ δουκάτῳ τῶν 'Αθηνῶν τὸν υἱὸν 'Ιωάννην.

Καὶ ὀλίγαι μὲν εἶνε αἱ εἰδήσεις, ἵνα ἔχομεν περὶ τῶν ἐσωτερικῶν

1. Χρονικὸν τοῦ Μορέως στ. 4406.

πραιγμάτων τῶν Ἀθηνῶν ἦ Setines¹, ὃς ἔφεισεν τότε δημοδῶς καλοῦντες αὐτὰς οἱ Φράγκοι, κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην πλὴν τοῦ γεγονότος, ὅτι τὸ γειτονικὸν μοναστήριον τοῦ Δαφνίου ἦτο τότε ἀγνηρὰ καθολικὴ μονῆ.² Άλλὰ πολὺ πλειότερα μανθάνομεν περὶ τῆς σύγαρας ἐξωτερικῆς πολιτείας τοῦ νέου δουκός, ὅστις δὲν ἔχει νὰ μετέχεται πιστοποίησαν ἐν τοῖς ὕδαις τοῦ Αἰγαίου³. Ὁ Ἰωάννης Δούκας, νόθος υἱὸς τοῦ δεσπότου τῆς Ἡπείρου Μιχαὴλ Β', εἶχεν ἰδρύσει χάριν ἑαυτοῦ ἀνεξάρτητον ἡγεμονίαν ἐν τῇ νοτίᾳ Θεσσαλίᾳ καὶ ἐγκαταστήσει τὴν πρωτεύουσαν αὐτοῦ ἐν ταῖς Νέαις Πάτραις, ἐπεχούσαις τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Ὑπάτης. Ἐκεῖ δὲ προσεβλήθη ὑπὸ τῆς στρατιᾶς τοῦ Ἑλληνος αὐτοκράτορος, ὅστις ἐθεώρει αὐτὸν δυσάρεστον ἀντίπαιλον. Ὁ δεσπότης κατώρθωσε γὰρ διαμρύγῃ εἰς Ἀθήνας, ὅπου προσείλκυσε τὰς συμπαθείας τοῦ ἀρχοντος οἶκου. Ὁ Γουλιέλμος, ἀδελφὸς τοῦ δουκὸς Ἰωάννου, ἐνυμφεύθη τὴν θυγατέρα τοῦ δεσπότου, καταδικθείστης διὰ τοῦ γάμου τούτου τῆς βελτιώσεως τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο λαῶν ἐν Ἑλλάδι, καὶ αὐτὸς ὁ δοὺς ἀνέλαβε νὰ στρατεύσῃ πρὸς βοήθειαν τοῦ κηδεστοῦ. Καὶ ὅτε μὲν οἱ σύμμαχοι ἐφίλασαν πρὸ τῶν Νέων Πατρῶν, ἡ θέα τοῦ πολυαρίθμου βυζαντιακοῦ στρατοῦ ἐνέβαλε τὸν δεσπότην εἰς φύβον. Ἅλλ' ὁ Ἀθηναῖος αὐτοῦ προστάτης παρετήρησεν, ὅτι ἦσαν «Πολὺς λαός, ὀλίγοι ἀνθρώποι», καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μάχης ξεῖξεν, ὅτι εἶχε δίκαιον. Ἡ γίκη αὐτοῦ καὶ αἱ πόλεις αἱ ἀποτελοῦσαι τὴν προΐκα τῆς γυναικὸς τοῦ ἀδελφοῦ ηὔξησαν τὴν γοητείαν τοῦ δουκός, ὅστις ἦτο ὁ ἴσχυρότατος τῶν Λατίνων κυριάρχων ἐν τῇ Ἀγατολῇ. Ἅλλα καὶ ἐκεῖνος ἔμελλε νὰ ὑποστῆ τὰς ἐσχάτας ἀναθέσεις τῆς τύχης. Καὶ δὴ βραχὺν χρόνον μετὰ τὴν ἐν Νέαις Πάτραις ἥτταν τοῦ Βυζαντίου ἐχθροῦ διεπεραιώθη μετὰ στρατιᾶς εἰς τὴν Εύβοιαν, ὅπου προδότης Ἰταλὸς ἵπποτης, καλούμενος Λικάριος, σίγουν καταστῇ κύριος τῆς γῆς τηῦ βοηθείας στρατοῦ Βυζαντίων ἢς καὶ Καταλωνίων, οἵτινες τὸ πρῶτον τότε ἐμράταζονται ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ἰστορίᾳ. Συγχροτηθείσης δὲ μάχης ἐν τῇ πεδιάδι τοῦ Θρεοῦ δοὺς Ἰωάννης ἐτραυματίσθη καὶ ὑχμαλωτίσθη. Ὁ Λικάριος ἤγαγε τὸν αἷμαλωτὸν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ οὕτως

1. Κατὰ παραφθορὰν τοῦ εἰς Ἀθήνας, φέτος Σταυρούλλα ἐκ τῶν εἰς τὴν Πόλιν.

2. Παπαρρηγοπούλου ἐνθεόντων. Τόμ. Ε', σ. 122.

ἔντες ὄλιγων ἐτῶν οἱ δύο προτεύοντες τῶν Φράγκων δυναστῶν τῆς Ἑλλάδος εἶχον ἀχθῆ αἰχμάλωτοι εἰς τὴν βιβλιοπόλειαν αὐλήν. Ἀλλὰ δὲ οἱ Μιχαὴλ Παλαιολόγος πρόσηγνέχθη πρὸς τόν δοῦκα τῶν Ἀθηνῶν μετὰ προσηγνείας μεγαλειτέρας τῆς ἐπιδειχθείσης πρὸς τὸν ἡγεμόνα τῆς Ἀχαΐας. Οἱ φόρβοι ἔμπνέων βασιλεὺς τῶν δύο Σικελιῶν Κάρολος οὐδὲ Ἀνδριγανός, εἰς ὃν δὲ Βαλδουΐνος Β' εἶχε παραχωρήσει διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Οὐιτέρβου τὰ ἐπὶ τῆς Ἀχαΐας κυριαρχικὰ αὐτοῦ δικαιώματα, εἰρίσκετο τότε εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δυνάμεως καὶ παρεσκεύαζε νέαν σταυροφορίαν ἐναντίον τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἄλλο τοῦτο δὲ Μιχαὴλ ἀπεφάσισε νὰ φανῇ μεγάθυμος καὶ ἀπελύτωσε τὸν αἰχμάλωτον ἐπὶ τῇ πληρωμῇ μετρίων λύτρων. Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἀπέθανεν δὲ Ἰωάννης. Οἱ δὲ διαδεχθεὶς αὐτὸν ἀδελφὸς Γουλιέλμος εὗθὺς ἐν ἀρχῇ ἀνεγγάρισε κατὰ τύπους τὴν ὑπὸ Καρόλος τοῦ Ἀνδριγανοῦ δυνάμει τῆς ἐν Οὐιτέρβῳ συνθήκης ἐγερθεῖσαν ἀξίωσιν περὶ ἐπικυριαρχίας ἐπὶ τοῦ δουκάτου τῶν Ἀθηνῶν. Παρεκάλεσε μόνον γάπαλλαχθῆ τῆς αὐτοπροσώπου μεταβάσεως εἰς Νεάπολιν χάριν προσκυνήσεως, καὶ ἵτο πάντοτε πρόθυμος νὰ βοηθήσῃ ἀγωνιζόμενος ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων ἐν Πελοποννήσῳ, καί τοι αὐτῇ διαγωγὴ ἐξέθετε τὸ ἴδιον ἑαυτοῦ ἔδαφος εἰς ἀντίποινα παρὰ τῶν βιβλιοπόλεων δυνάμεων ὑπὸ τὸν προδότην Λικάριον. Οὕτω δὲ φιλικαὶ ὑπῆρξαν αἱ σχέσεις αὐτοῦ πρὸς τὸν οἶκον τοῦ Ἀνδριγανοῦ, διότε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βιλλαρδούνου διωρίσθη ὑπὸ τοῦ ἐπικυριάρχου ἐπίτροπος τῆς Ἀχαΐας διαρκούσῃς τῆς ἀνηλικιότητος τῆς θυγατρὸς τοῦ Βιλλαρδούνου Ἰσαβέλλας. Εν τε Πελοποννήσῳ δὲ καὶ ἐν Ἀθήναις ἥ διοίκησις αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἐπιτυχίας, καὶ δὲ πρόωρος αὐτοῦ θάνατος ἐμρηνήθη μεγάλως τοσούτῳ μᾶλλον καὶ δόπον δὲ υἱὸς αὐτοῦ Γουίδων Β': ἵτο ἀνιήλικος κατ' ἐκεῖνον τὸν ζῷον.

Διαρκούσῃς τῆς ἀνηλικιότητος τοῦ Γουίδωνος αἱ Ἀθῆναι διφορίθησαν τὸ κατ' ἀρχὰς ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ἐλένης Ἀγγελίνης τῆς θυγατρὸς τοῦ δεσπότου τῆς Θεσσαλίας. Οὕτως δὲ ἀρχαία ἔλληνικὴ πόλις εὑρίσκετο καὶ πάλιν ὑπὸ ἀρχὴν ἔλληνικήν. Ἀλλ' δὲ ὁμάχη συνεῖσχθη μετ' οὐ πολὺ μετὰ τοῦ ἐπ' ἀδελφῇ γαμβροῦ τοῦ πρώτου συζύγου Οὐιγωνος Βιβενίου γόνου ὁνθμαστοῦ οἴκου τῆς Καμπανίας, ἐξ οὗ εἶχεν ἥδη προέλθει εἰς βασιλεὺς τῆς Ιερουσαλήμ καὶ αὐτοκράτωρ τῆς Ρωμανίας. Οἱ Οὐιγωνοὶ διότε ἤτοι μητροὶ τοῦ ἐν τῇ νοτίᾳ Ἰταλίᾳ Ἀλησίου (Lecce) ἔγενεν φίλε καὶ

δεμών τοῦ προγόνου μέχρι τῆς ἐνηλικιώσεως αὐτοῦ. Παρατηρητικὸς σύγχρονος, ὁ Ἰσπανὸς Μουντιάνερ, κατέλιπεν εἰς ήμας περιγραφὴν τῆς λαμπρᾶς ἐκείνης ἑορτῆς, τῆς ἐνηλικιώσεως, ήτις δεικνύει τὸν πλοῦτον καὶ τὴν σημασίαν τοῦ δουκάτου κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ δουκάτου τοίτου αἰῶνος. Ἡ ἑορτὴ ἐτέλεσθη ἐν τῇ μητροπολιτικῇ ἐκκλησίᾳ τῶν Θηβῶν, ἐν ᾧ παρέστησαν ἀκαντεῖς οἱ λεόραρχοι καὶ οἱ εὐπατρίδαι τῆς χώρας ἐν ἀπάσῃ αὐτῷ τῇ ἐπισημότητι.¹ Πάντας δὲ ἀπερέβαλλε κατὰ τὴν λαμπρότηταν Βονιφάτιος ὁ Οὐρανούτος, εἰς τῶν Δαλλεζάρτσερη τῆς Εὐβοίας, ὅστις εἶχεν ἐκλεχθῆ, ὅπως παράσχῃ εἰς τὸν γεαρὸν δοῦκα τὴν τιμὴν τῆς χειροτονίσεως εἰς ἀπότην καὶ ὅστις ἡμείρθη μεγαλοπρεπῶς διὰ ταύτην αὐτοῦ τὴν ἀπηρσίαν. «Εἶνε ἀληθές, λέγει ὁ ἐκπεπληγμένος Ἰσπανός, ὅτι ὁ δοὺξ τῶν Ἀθηνῶν ἦτο εἰς τῶν εὐγενεστάτων ἀνδρῶν ἀνὰ σύμμαχον τὴν Ἄριανίαν μετὰ τὸν βασιλέα, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ εἰς τῶν πλουτοτάτων». Τοῦ δὲ τῶν Θηβῶν ἔσπενσεν ὁ Γουίδων, ὅπως ξιτίσῃ τὴν χεῖρα τῆς Ματθίλδης, τῆς πενταέτους μηναρχὸς τῆς Ἰστιβέλλης Βιλλαρδουίνης καὶ οὗτοι διὰ τῆς κηδεστίας ἐκείνης μέση τέρμινος εἰς τὸ δχληρὸν ξήτημά τῆς τιμαιοτικῆς ἔξαρτήσεως τῶν Ἀθηνῶν ἐκ τῆς Ἀχαΐας ὅπερ εἶχεν ἀνακινηθῆ ἐπ' ἐσχάτων ὑπὸ Καρόλου Β' τοῦ Ἀνδριγανοῦ.

Ο Γουίδων ἥδη βραχὺν χρόνον μετὰ τὴν ἀνάρρησιν κατέόρθωσε νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν δύναμιν αὐτοῦ κατ' ἄλλην διεύθυνσιν. Ἀπ' αὐτῶν ἥδη τῶν ἡμερῶν τοῦ δουκὸς Ἰωάννου εἶχεν ὑπάρξει στενὴ φιλία μεταξὺ τῶν αὐλῶν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν Νέων Πατρῶν, τῆς ἔδρας τῶν Θεσσαλῶν δυναστῶν. Διὰ τοῦτο, ὅτε ἀπέθανεν ὁ δυνάστης ἐκεῖνος, ἀφῆκε τὸν Γουίδωνα τρύλακα καὶ ἐπίτροπον τοῦ ἀνηλίκου Σοίο. Οὗτος ή Θεσσαλία, ήτις ἥδη εἶχεν ἐκλατινισθῆ διὰ τῆς κηδεστίας μεταξὺ τῆς ἀρχούστης αὐτοῦ δυναστείας καὶ τῆς τῶν Ἀθηνῶν, περιῆλθεν ἔτι μᾶλλον ὑπὸ τὴν φραγκικὴν ἐπίδρασιν. 'Αλλ' ὁ σύνδεσμος ἐκεῖνος περιέπλεξ τὸν Γουίδωνα εἰς πόλειμον πρὸς τὴν φιλόδοξον χήραν τοῦ δευτέρου τῆς Ἰπείρου, ὅστις ἐδρᾶξετο τῆς εὐκαιρίας νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τοῦ θεσσαλικοῦ δεσποτάτου. Ο δοὺξ Ἀθηνῶν συνήθροισε πάραυτα πολυάριθμον στρα-

1. "Οτ" ἐπεσκέρθην τὰς Θήβας τῷ 1902. δὲτ ἥδιν ἥθην νὰ εἴρει ἵχνη τῆς μεσαιωνικῆς αὐτῶν λαμπρότητος, ἔξαιρουμένων τοῦ πύργου Σανταμέρη Ηασῶν τῶν Έλληνικῶν πόλεων αἱ Θήβαι είνε ή τὰ μάλιστα ἀπογοητεύοντα

τόν, ὅπερ ἀποδεικνύει τὴν μεγάλην αὐτοῦ τότε δύναμιν, καὶ ἥργαγεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Λομοκοῦ, τοῦ θεάτρου τῆς ἐν ᾧ τοῦ 1897 μεγάλης μάχης, εἰς τὴν Ἡπειρον. Τὸ φιλοπόλεμον μέρος τοῦ ἀντιπάλου κατηγορίσθη διὰ μᾶς, καὶ ὁ Γουίδων ἀπεδέχθη εὑνοῖς· εἰσήνην. Μετ' ὅλίγῳ δὲ τῇ διωρίσθη ἐπίτροπος τῆς Ἀχαΐας, ὅπου ἦδη ἐκέτητο τὸ σύκιογενειακὸν τῶν Βιλλαρδονίνων τιμίοιον τῶν Καλαμών, δις προκάψαντες τοῦν. 'Ἄλλ' αἴρηντο τὸ στάδιον αὐτοῦ ἐτεροματίσθη διὰ τοῦ Θιεγάντου, ἐπελθόντος τῷ 1308, καὶ ἐτάφη ἄγαλμα τῆς Κιστερκιανῆς μονῆς τοῦ Δαφνίου, ὅπου παροιεράγος φέρονται ἐπιγεγλυμένον σταυρόν, δόσι κοίνους καὶ δύο μύρεις, ἐπιτεθειμένη πιθανῶς ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ, κεῖται ἔτι καὶ σήμαδον ἐν τῇ αὐλῇ¹. 'Ἐπὶ τῆς μορχῆς αὐτοῦ τὸ δουκάτον εἶχεν ἀνέλλησι εἰς μέγιν βαθμὸν πολιτισμοῦ καὶ εὐημερίας. 'Ο Μονυτάνερος μαρτυρεῖ, ὅτι ἐν τῇ δουκατῇ αὐλῇ, ἡτας συνήθιστος διάτοιχεν ἐν Θήβαις, ἡ γαλλικὴ ἐλαλεῖτο ἐπ' ἵσης καλῶς δις καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς Ηαρισίοις. Καὶ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ Θεσσαλίᾳ γίγνεται ἴώγος περὶ γαλλοιερώνων εὐπατριδῶν καὶ ἐγεκα τῆς διάφορᾶς τῆς θρησκείας, ἡτας συνήθιστος ἔμετε φραγμὸν ἐπιγαμίας μεταξὺ τῶν Φράγκων καὶ τῶν Ἑλλήνων, οἱ βαρῶνοι τῶν Ἀθηνῶν ἔτρεδον τὰς γυναικας αὐτῶν ἐκ Γαλλίας. Καὶ αὐτὸς μὲν δὲ οἱ Ι'ουίδων Β', ἀτε δὲ διὸς ἐλληνίδος ἐλαῖλει ἀριστα τὴν ἐλληνικὴν καὶ ἀναιμαρίβολων² ἐστερρει τὴν Ἑλλάδα δις γενέτειραν. 'Άλλ' ἀπανταχοῦ οἱ Φράγκοι εἶχον εἰσαγάγει τὸν ἕδιον τρόπον τοῦ ζῆν. Οὗτος δὲ δοὺς μετέσχει μεγαλοπρεποῦς ἱτακοῦ ἀγῶνος ἐν τῷ κλασικῷ ἔδαφει τοῦ Ἱσθμοῦ, εἰς δὲ παρέστησαν ἀπαντες οἱ φράγκοι εὐπατριδαι τῆς Ἑλλάδος. 'Άλλ' οὐχ ἱστον ἀπασαι αἱ πρόοδοι τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς Βοιωτίας δέν ἐσπαταλῶντο εἰς διαπανηράς ἐπιδείξεις. Χώρα, ἡτας σήμαδον εἶντον δις τὸ πλεῖστον ἀφροδος, παρεῖχε τότε ἐξαίρετον συγκομιδήγ. Παρήγετο σῖτος ἵκανὸς ἐξαγόμενος εἰς τὴν Εύβοιαν, καὶ τὴν ἀκμὴν τῆς ἐν Θήβαις βιομηχανίας ἀποδεικνύ-

1. 'Ο κακός (La Grèce continentale et la Morée σ. 131 κ. ἐ.) ὁ ἀνακαλύφας αὐτούθι δύο σαρκοράγους τῷ 1840, συντέρανεν ἐκ τοῦ ἐπὶ τῆς ἐτέρας αὐτῶν σταυροῦ καὶ τὸν δύο κρίνων, ὅτι ἡ σαρκοράγος αὐτη ἦτο ὁ τάφος τοῦ Ι'ουίδωνος Β'. Τὴν σαρκοράγον ταύτην εἶδον νεωστὶ καὶ μοὶ ἐφάνη φραῖον γλυπτικὸν ἔργον. 'Ο κ. Μιλετ ἐν τῇ περὶ τοῦ Δαφνίου μονογραφίᾳ αὐτοῦ ἐξέφρασεν ἀμφιβολίας περὶ τῆς ἐπιτυμβίου ταύτης πλακᾶς ως διηκούσης εἰς τὸν Γουίδωνα.

ουσι τὰ εἴκοσιν διλοιπέταιξα ἄμφια τὰ παραγγελθέντα ὑπὸ τοῦ Γουίδιονος αὐτόθι ὡς δῶρον πρὸς τὸν πάπαν Βονιφάτιον ΙΙ'. Πράγματι ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῶν Δελαρὸς τὸ διυκάτον εἶχεν ἀποκτήση φήμην καὶ εὐημερίαν τοιαύτην οἵαν ἥθελε φθονήσαι τὸ βασίλειον τῆς Ελλάδος ἐπὶ τοῦ πρώτου αὐτοῦ ἥγεμόνος. Κατὰ δὲ τὴν μαρτυρίαν τοῦ συγχρόνου Φλωρεντίνου χρονογράφου Βιλλάνη «εἰ Γάλλοι ἔζων ἐν Ἀττικῇ μετὰ μεγαλειτέρας εὐμαρείας καὶ τρυφῆς ἢ ἐν οἰαδήποτε ἄλλῃ χώρᾳ τοῦ κόσμου».

Ἐν τῷ δουκάτῳ τῶν Αθηνῶν συναντῶμεν ἵδιά τινα χαρακτηριστικά τῆς φραγκικῆς κυριαρχίας μὴ εὑρισκόμενα ἐν ταῖς λοιπαῖς Ἰτινικαῖς πολιτείαις τῆς Ανατολῆς. Οἱ δουκές τῶν Αθηνῶν, ἐξαιρουμένου τοῦ ὀχληροῦ ζητήματος τῆς ἐπικυριαρχίας, περὶ οὗ εἴπομεν ἀνωτέρω, ἥτοι πολὺ μᾶλλον ἀπόλυτος μονάρχης τοῦ γείτονος ἥγεμόνος τῆς Πελοποννήσου. Κατὰ τὸν χρόνον τῆς ὑπὸ τῶν Φράγκων κατακτήσεως, δὲν ἴπποχον ἐν Αθήναις πρωτεύουσαι ἐπιχώριοι οὐκογένειαι οὔδ' ἀνεδείχθησαν μεγάλοι φραγκικοὶ οἶκοι, διαμφισθήτουντες τὰ πρωτεῖα τοῦ δουκός. Τὸ μόνον ἐπιφανὲς γένος πλὴν τῆς δουκικῆς δυναστείας ἥτοι τὸ τῶν Σαυτομέρ, ὅπερ ἥνοῦτο στενῶς μετὰ τῶν Δελαρὸς διὰ δεσμῶν συγγενείας. Οἱ βαρδονοὶ τῶν Σαλών καὶ τῆς Βιδονίτζης, εἰς οὓς ὁ βασιλεὺς τῆς Θεσσαλογίκης Βονιφάτιος εἶχε παραχωρήσει τὰ οἰκεῖα τιμάρια, εἶχον περιέλθει εἰς τιμαριωτικὰς σχέσεις πρὸς τὸν δούκα τῶν Αθηνῶν, ἡ δὲ διωματικὴ καθολικὴ ἐκκλησία δὲν εἶχεν ἱκανὴν δύναμιν ἐν Αττικῇ, ὥστε νὰ δυνηθῇ νὰ ἔξασκήσῃ μεγάλην ἐπίδρασιν εἰς τὰ δημόσια πράγματα. Ή δὲ ἀσημότης τοῦ λατινικοῦ κλήρου ἐν τῷ δουκάτῳ δύναται νὰ ἔξηγηθῇ ἐκ τοῦ γεγονότος, διὰ διωματικὸς καθολικισμὸς δὲν προώδευε παρὰ τοῦ; "Ελλησιν ὑπηκόοις καὶ ἐκ τοῦ καθαρῶς στρατιωτικοῦ χαρακτῆρος τῆς ἀρχούσης δυναστείας. Καὶ ἡ μέν ἐλληνικὴ ἐκκλησία ἔμεινεν ἀκαράβλαπτος, μετὰ τὰ πρῶτα δλίγα ἔτη, καὶ εὑρίσκομεν ἐλληνας μοναχοὺς κατασκευάζοντας, ὅδοὺς ἐπὶ τοῦ Υμητοῦ πρὸς τὴν μονὴν τῆς Καισαριανῆς καὶ μελισσοφοιοῦντας ἐπὶ τοῦ ὄντα μαστοῦ ἔκεινου δρούς ἀνεμποδίστιως. 'Ἄλλ' ἡ παρέλευσις ἐνδὲς αἰῶνος δὲν εἶχε συντελέσει μεγάλως εἰς πλήρωσιν τοῦ χάσματος μεταξὺ τῶν δύο λαῶν, τῶν δύο θρησκειῶν καὶ τῶν δύο γλωσσῶν. Ή μὲν δημώδης ἐλληνικὴ παρέλαβεν ἀναποφεύκτως γαλλικάς τινας ἐκτρράσεις ἐκ τῆς γλώσσης τοῦ κατακτητοῦ, καὶ οἱ Φράγκοι ἦσαν μανθάνοντες τὴν γλῶσσαν τῶν πολὺ πολυαριθμοτέρων.

ντηκόων, εὑρίσκομεν δὲ καὶ ἐλληνικὰς ἐπιγραφὰς τεθειμένας ἐπὶ φραγκικῶν κτιρίων ὑπὸ τῶν κτισάντων αὐτὰ ἐνπατριδῶν. 'Αλλ' οἱ Φράγκοι ἔμειναν ξένη παροικία ἐν τῇ χώρᾳ, καὶ πράγματι, ἢν εἴχομεν νὰ κρίνωμεν ἐκ τῶν εἰδήσεων τῶν περιελθουσῶν μέχρις ημῶν, δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν, ὅτι οἱ "Ἐλληνες μόλις ποῦ ἐλαμβάνοντο παρ' αὐτῶν ὑπ' ὄψιν. Οἱ χρονογράφοι μετ' αὐτόχθονα βρεττανικῆς περιφρονήσεως πρὸς πάντα μὴ διμόφυλον περιορίζουσι τὴν πρθσοχὴν αὐτῶν εἰς μόνας τὰς πράξεις τῶν δουκῶν καὶ τῶν οἰκείων αὐτῶν. Καὶ αὐτὴν ἡ λογοτεχνία τῆς αὐλῆς τῶν Θηβῶν ἢ τῶν Ἀθηνῶν ἥτο ξένη τὴν καταγωγήν. Γερμανοὶ λόγιοι ἀπεκάλυψαν ἐν τῇ φράσει ἐκείνῃ τοῦ δουκὸς Ἰωάννου εἰπόντος τὸ Πολὺς λαός, διλίγοι ἀνθρώποι, ἀνάμνησ ν τοῦ Ἡροδότου ἀλλὰ τὸ δητὸν ἐκεῖνο εἶνε τῶν παγκοκκων. ἐκείνων ἀληθειῶν, ἂς θὰ ἥδύνατο νὰ ἐκφράσῃ καὶ δ ἀπαιδευτότατος τῶν ἀνθρώπων, καὶ εἶνε ἀπίθανον, ὅτι δ πατήρ τῆς ἴστορίας ἔμελεται ὑπὸ τῶν Λατίνων δυναστῶν τῶν Ἀθηνῶν. Καὶ μανθάνομεν μέν, ὅτι δὲν ἔλειπον τρουβαδοῦροι ὑπηρετοῦντες τὰς κνευματικὰς αὐτῶν ἀνάγκας, ἀλλ' ἐθνικὴ λογοτεχνία δὲν ἀνέτειλεν ἐ ταῖς ἀρχαίαις κοιτίσι τοῦ Πινδάρου καὶ τοῦ Σοφοκλέους. Οὐδὲ κατέλιπον οἱ δοῦκες τῶν Ἀθηνῶν ὅπισθεν αὐτῶν κτίρια δυνάμενα νὰ συγκριθῶσι πρὸς τὰ φεουδαλικὰ κάστρα τῆς Πελοποννήσου, καί τοι πρὸ τῆς ἐπὶ τοῦ βασιλέως "Οθωνος ἀνοικοδομήσεως τῶν Ἀθηνῶν τὰ κατάλοιπα αὐτῶν ἥσαν πολυαριθμότερα ἢ νῦν. Μέχος τοῦ 1875 ἐν τῶν εὑπρεπεστάτων μνημείων τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν ἥτο δ φραγκικὸς πύργος, ὅστις τὸ κατ' ἀρχὰς ἥτο ἡ σκοπιὰ τοῦ δουκικοῦ μεγάρου ἥ ἐκτισμένη ὑπερθεν τῶν Προπυλαίων. 'Αλλὰ καὶ τὸ ἴστορικὸν ἐκεῖνο μνημεῖον ἐθυσιάσθη εἰς τὰς ἀβούλους ἀξιώσεις τοῦ ἀγενλαβοῦς πρὸς τὴν ἴστορίαν πνεύματος ἐκείνου, τοῦ μὴ διναμένου νὰ θεωρήσῃ ἀξιον. λόγου κτίσμα τι μεταγενέστερον τῶν κλασικῶν χρόνων. 'Ο πύργος ἐκεῖνος καὶ τὸ μέγαρον οὗ ἀπετέλει μέρος ἐνήρχετο πιθανῶς εἰς τὰς ἡμέρας τῆς δυναστείας τῶν Δελαφός. 'Αλλὰ τὸ ἐπεβλητικώτερον φραγκικὸν κτίριον τῆς αὐτῆς περιόδου, τὸ μέγαρον τῶν Θηβῶν, ὑπῆρξεν ἔθιγεν τοῦ Νικολάου Σαιντομέρ. Τούτου οἱ τοῖχοι ἐκοσμοῦντο διὰ τοιχογραφιῶν παριστανουσῶν τοὺς γενναίους ἀτλούς τῶν σταυρωφόρων ἐν Παλαιστίνῃ καὶ ἥδύνατο νὰ εὑρεθῇ ἐν αὐτοῖς χῶρος «δι' αὐτοκράτορα μετὰ συμπάσης αὐτοῦ τῆς αὐλῆς».

Τοιαύτη ἦτο ἡ κατάστασις τοῦ διουκάτου, ὅτε ἀπέθανεν δ τελευταῖος δοὺς ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Δελαφός. 'Ο πρωτεξάδελφος αὐτοῦ καὶ

διάδοχος Βάλιερος Βοιέννιος, κόμης τοῦ Ἀλιγίου, δὲν εնδίσκετο μὲν ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸν θάνατον τοῦ Γουίδωνος, ἀλλ' ἀνερρήθη ἀνεύ ἀντιστάσεως ἀντιζήλων μνηστήρων τῆς ἀρχῆς. Οἱ κίνδυνοι, ὅφ' ὃν περιεβάλλετο καὶ οἵτινες ἦσαν προωρισμένοι νάνακόψιοι τὸ στάδιον αὐτοῦ καὶ τὸ στάδιον πολλῶν ἄλλων Φρίγων εὐπατριδῶν, ἐνεφανίσθησαν παρ' ὅλως διωρόδους μέροις, παρὰ τῶν φοβερῶν Καταλονίων, οἵτινες τότε ἀγέλεψιον κρίσιμον ἀνιάμειν εἰς τὰς τύχας τοῦ διωκότου. Ἐποιησάμεθα ἡδη μνείαν τῆς παρουσίας μαθητρίων Καταλονίων ἐν τοῖς ἐμφυλίοις πολέμοις τῆς Ἑλλάδος.

Ἄλλα κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ἀρχῆς τοῦ Γουίδωνος τὸ ὄντοι αὐτῶν εἶχεν ἀποβῆταροις ἀνὰ τὴν Ἀνατολήν ἐνεκα τῶν ἄθλων τῆς εὐεργοῦσας στρατιᾶς τῶν Φρίγων ἐν Ρωμαγίᾳ, καὶ^τ ἂν ἡ καταλωνικὴ στρατιὰ ὑπῆρχεν ἕστείγη. Τὸ πλαινόμενον ἐκεῖνο στῆφος τυχοδιωκτῶν, ὃν ἡ δρᾶσις δὲν ἥδυνετο πλέον νὰ ἵπατερη σκόπιμος ἐν ταῖς ἔρισι τῆς Σικελίας, εἶχε προσφέρει τὰς ὑπηρεσίας αὐτοῦ εἰς τὸν Ἑλληνα αὐτοκράτορα Ἀνδρόνικον Β' Ηιδαολόγον, οὗ αἱ ἀστικαὶ ἐπαρχίαι ἤπειλοῦντο ὑπὸ τῆς προχωρουύσης δυνάμεως τῶν Τούρκων. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐδέχθη, καὶ οἱ Καταλόνιοι ὑπὸ τὸν φοβερὸν αὐτῶν ἀρχηγὸν Ρογῆρον Δεφλόδ (De Flor) ἀπήλλαξαν τοὺς ὑπηρόους αὐτοῦ ἀπὸ τῶν Τούρκων, ἀλλ' ἡ ἀπαλλαγὴ αὕτη οὐδὲν ἄλλο ἦτο ἢ παράδοσις αὐτῶν εἰς τὴν χειροτέραν βαρβαρότητα ἀκαθάρτου καὶ νικηφόρου στρατιᾶς Χριστιανῶν. Ἀδυνατῶν δ' ὁ αὐτοκράτωρ νάπαλλαγῇ τῶν ἐπικινδύνων συμμάχων, οὓς εἶχεν ἐπωφεληθῆ, διὰ μέσων ἡπίτων, ἐβυπτυδόμευτε τὴν διλοιφούμαν τοῦ Ρογῆρου. Ἄλλ' ἡ ἐνέδρα αὕτη εἶχε τὸ ἀποτέλεσμα νὰ κινήσῃ τὴν μανίαν τῶν Καταλονίων, καὶ ἔξεργάγη πόλεμος ἀμείλικτος μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ αὐτοκράτορος, οὐδὲν δὲ πλὴν τῆς στερήσεως τροφίμων ἥναγκασεν αὐτοὺς νὰ ἐγκαταλίπωσι τὰ δῆματά ταῦ περίχωρα τῆς πρωτεύουσης καὶ νὰ ἐπιζητήσωσι νέα λάφυρα ἐν Ἑλλάδι. Φθάσαντες δ' εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἀνασυνέτοξαν τὴν διοίκησιν τῆς Μεγάλης Ἐιαρείας ἐπὶ βάσεων δημοκρατικωτέρων, καὶ τότε ἢ ποικιλόμορφος ἐκείνη δύναμις πολλῶν ἐθνῶν, ὡν μεταξὺ εὑρίσκοντο καὶ Τούρκοι, ὥδευσεν εἰς τὸ δουκάτον τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ τῇ ἔητῇ προσκλήσει τοῦ νέου δουκός. Καὶ εἶνε μὲν φανερὸν εἰς ἡμᾶς ἢ ἀσυνεσία τῆς προσκλήσεως ταύτης, ἀλλ' ὁ Βάλιερος, διστις εἶχε γιωρίσει τοὺς Καταλονίους ἐν Σικελίᾳ καὶ ἐλάλει τὴν γλῶσσαν αὐτῶν, ἐφιλοδόξει νὰ ἐπιχειρήσῃ κατακτήσεις ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ ἐθεώρει τὴν Μεγάλην

Ἐταιρούν ὅχανον ὑπηρετικὸν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ. Τὸ κατ' ἀρχὰς τὰ πάντα ἔβαινον καὶ λόγω μεταξὺ τοῦ δουκὸς καὶ τῶν συμμάχων αὐτοῦ. Οἱ Βάλθεροι ἀνέλαβε νὰ πληρόνῃ τοὺς ἔξαιριστοὺς πεντακοσίους ἄνδρας τῆς μισθοφορικῆς στρατιᾶς ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ διακοσίων μὲν πεντήκυντα περίπου δραχμῶν δι' ἔκαστον βαρέως ὠπλισμένον ἵππεα ἐκατὸν εἰκοσιπέντε δὲ δι' ἔκαστον ἐλαφρῶς ὠπλισμένον ἵππεα καὶ δραχμῶν ἕξικοντα δύο δι' ἔκαστον πεζόν. Οἱ μισθὸς ἦτο μέγας καὶ οἱ Καταλώνιοι ἦπαν λίαν εὐχαριστημένοι ἐφ' ὅσον οὗτος διηρκει. Τῇ βιοηθίᾳ αὐτῶν ὁ ἀθηναϊκὸς στρατὸς εὐκόλως ἐνίκησε τὰς δυνάμεις τοῦ δεσπότου τῆς Θεσσαλίας καὶ τῶν συμμάχων αὐτοῦ, τὸν αὐτοκράτορα καὶ τὴν δέσποιναν τῆς Ἡπείρου, ἵτις εἶχε μάτην συγκροτήσει ἔθνικὸν σύνδεσμον, δπως ἀντιταχθῆ εἰς τὰς ἀξιώσεις τοῦ Βελιθέρου. Οἱ δοὺς ἐπέτυχε πᾶν διτὶ ἐπεθύμει παρὰ τῶν ἀντιπάλων αὐτοῦ, καὶ τότε ἐσκέφθη, διτι, ὅταν ἡδύνατο νάπαλλαγῆ τῶν μισθοφόρων, εἰς οὓς καθιστεροῦντο τέσσαρες μῆνες καὶ ὅν ἡ πληρωμὴ ἔμελλε νὰ κενώσῃ τὸ ταμεῖον ἔστω καὶ πλουσίας πολιτείας οὖα ἡ τῶν Ἀθηνῶν. Διὸ ἐκάλεσε νὰ ἐμφανισθῶσιν ἐνώπιον αὐτοῦ διακόσιοι ἐπίλεκτοι ἵππεῖς καὶ τριακόσιοι πεζοί, ἐπλήρωσεν εἰς αὐτοὺς γαίας ἐνταῖς κτήσεσιν αὐτοῦ. Τοὺς δὲ λοιποὺς ἄνδρας τῆς Μεγάλης Ἐταιρείας διέταξε νὰ ἔγκαταλίπωσιν ἀμελλητὶ τὸ δουκάτον. Η ἀλαζονικὴ καὶ ἀδικος αὕτη πρᾶξις ἔξήγειρε τὴν λύσαν τῶν Καταλώνιων, οἵτινες ἀπεφράσισαν νὰ δεῖξωσιν εἰς τὸν δοῦκα, διτι ἡδύναντο νᾶγωνισθῶσι κατ' αὐτοῦ ἐπ' Ἰσης καλῶς ὡς καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ. Οἱ δὲ Βάλθεροις ἔξι ἑτέρου συνεκάλεσεν ἀπαντας τοὺς ἰδίους βαρώνους πρὸς ἐκφράσην, καὶ οὐδέποτε τὸ δουκάτον εἶχεν ἴδει τοιαύτην λαμπρὰν παράταξιν οὖα ἡ συναθροισθεῖσα ὑπὸ τὴν ἥγεσίαν αὐτοῦ. Δεκατέσσαρες χιλιάδες ἄνδρων, ὡν μεταξὺ καὶ σῶμα Ἑλλήνων ὑπηκόων τοῦ δουκός, ὑπίκουσεν εἰς τὴν κλῆσιν αὐτοῦ, ἐν φοιτησίᾳ ἀνήρχοντο εἰς ὀκτακισχιλίους μόνον. Πρὸς τούτοις δ' ἡ μὲν Ἐταιρεία κατὰ τὰ τελευταῖα ἐννέα ἔτη τῆς ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὑπηρεσίας εἶχεν ἀποβάλει ἀπαντας τοὺς μεγάλους αὐτῆς ἀρχηγούς, τὰς δὲ σημαίας τοῦ Βριεννίου ἡχολούθουν ἐπτακόσιοι Φράγκοι ἵπποτάι. Ἀλλ' οἱ Καταλώνιοι ἦπαν μὲν Ἰσως ἀγνωστοι εἰς τοὺς ἀποτελοῦντας τὰς ἵπποτικὰς παροιάς, ἀλλ' ἐκέντηντο τὴν πεζον πολλῶν μαχῶν, καὶ ἐγίνωσκον, διτι, ἀν δὲν ἡδύναντο νὰ νικήσωσιν, ὠφειλον νάποθάνωσι. Τὴν 15 Μαρτίου τοῦ 1311, ἡμέραν ἀξιομνημόνευτὸν ἐν τῷ

ίστορία τῶν Ἀθηνῶν, αἵ δύο στρατιαι συνηντήθησαν ἐν τῷ τελματώδει πεδίῳ τοῦ Κηφισοῦ κατὰ τὴν δδὸν τὴν μεταξὺ τῆς Λεβαδείας καὶ τῆς Σκριποῦς, ἐπεχούσης τὴν θέπιν τοῦ ἀρχαίου Ὀοχομενοῦ¹. Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς μάχης οἱ Καταλώνιοι εἶχον ἀποτρέψει τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ, εἰς βιβάσαντες αὐτὰ εἰς τοὺς χλοεροὺς σιτοφόρους ἀγροὺς τοὺς ἀπέναντι τῆς παρατάξεως αὐτῶν οὖτες, ὥστε τὸ ἔδαφος κατεκαλύφθη τελείως ὑφ' ὑγρασίας. Ο δὲ δούξ, μὴ παρατηρήσας τὸ ἔκτελεσθὲν στρατήγημα, ὥρμησεν ἡγούμενος ἀπάντων αὐτοῦ τῶν ἵπτεων εἰς τὴν νομίζομένην παγίαν ἔκτασιν σιτοφόρῳ γαιῶν. Ἀλλ' εὐθὺς ὡς οἱ ἵπποι εἴρηταισαν εἰς τὸ κατηρθρευμένον ἔδαφος, οἱ, ἵπποι αὐτῶν ἐβυθίσθησαν εἰς τὸ ἔλος, καὶ ἡ βαρεῖα αὐτῶν πανοπλία καθίλωσεν αὐτοὺς πρὸς τὴν γῆν, ἀπαστι δ' αἱ προσπάθειαι αὐτῶν, ὅπως προχωρήσωσιν, ἀπέβησαν μάταιαι. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ἡγωνίζοντο οὖτες ἐν ἀπεγνωσμένῃ σιγχύσει, οἱ ἐλαφρῶς ὥπλισμένοι Καταλώνιοι καὶ οἱ Τοῦρκοι αὐτῶν σύμμαχοι, οἵτινες ἀνέμενον μακράν, ὅπως ἴδωσιν ὑπὲρ τίνος ἥμερος κλίνει ἡ μάχη, ἔσφαξαν ἐκείνους, ὅσων εἶχον φεισθῆ τὰ τόξα αὐτῶν. Ο Βάλιθρος ἐφονεύθη ἐν τῇ μάχῃ, τῶν δ' ἐπτακοσίων αὐτοῦ ἵπποτῶν μόνον δύο, ὁ Βονιφάτιος ὁ Οὐηγωναῖος καὶ ὁ Ρογῆρος Deslaur, κατώρθωσαν νὰ διαφύγωσι ζῶντες. Μεταξὺ δὲ τῶν φονευθέντων ὑπῆρξαν οἱ βαρῶνοι τῶν Σαλώνων καὶ τῆς Βαδονίτζης καὶ εἰς τῶν τριτημορίων τῆς Εὐβοίας. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὸ μένθος τῶν Φράγκων ἵπποτῶν ἐφονεύθη ὑπὸ τῶν ἀνοικτιρμόνιον Καταλωνίων, καὶ τὸ δουκάτον ἀπέβη ἀνυπεράσπιστον λάφυρον τῶν τυχοδιωκτῶν ἐκείνων μαχητῶν. Οἱ Ἑλληνες ἀντέταξαν εἰς τὴν κατάκτησιν τῆς χώρας αὐτῶν ἐπ' ἵπης μικράν ἀντίστασιν ὡς καὶ πρὸ ἐνὸς οἰώνος εἰς τὴν ἐπιδρομὴν τῶν Φράγκων. Ἀλλ' ἡ ἔλλειψις ἐκείνη ἀντιστάσεως δὲν ἦδυνήθη νάφοπλη τὴν μανίαν τῶν νέων ἐπιδρομέων. Τὸ δραῖον κάστρον τῶν Θηβῶν ἐδηρώθη καὶ ἐπυρπολήθη², καὶ ὁ δεσπότης αὐτοῦ Νικόλαος Σαντομέρο ἦν αγκάσθη νὰ περιορισθῇ εἰς τὴν ἀντ' αὐτοῦ οἰκοδόμησιν τνῦν νῦν ἡρειπιωμένου φρουρίου Σανταμέρη, τοῦ κειμένου πλησίον

1. "Οὗτος ἐπεσκέψθη τὸ πεδίον τῆς μάχης, ὅπερ δὲν κεῖται μακράν τῆς πολὺ διομαστοτέρας Χαιρωνείας, εύρον εὔκολον τὴν κατανόησιν τῆς μάχης, καίτοι ἡ ἀποξήρανσις τῆς Κωπαΐδος μετέβαλε τὴν ὅφιν τοῦ μέρους τούτου τῆς Βοιωτίας.

2. Ο Παπαρρηγόπουλος (Τόμ. Ε' σ. 232) καταβιβάζει τὸ γεγονός τοῦτο εἰς ὀλίγῳ μεταγενέστερον χρόνον, εἰς τὸ ἔτος 1331.

τῆς Ἀνδραβίδας ἐν Πελοποννήσῳ, δπου καὶ ἀπέθανε μετ' ὀλίγῳ ἔτη ὡς τελευταῖς γόνος τοῦ ἐπιφανοῦς ἐκείνου· οἴκου. Άν δὲ Ἀθηναὶ, δπου ἥ χήρα τοῦ δουκὸς κατέφυγεν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, φαίνονται ἀντιστᾶσαι ἐπὶ τινα χρόνον, καὶ ἥ πιροπόλησις τοῦ ἐλαιῶνος πλησίον τοῦ Κολωνοῦ ὑπῆρξεν Ἰσωζ· ἥ ἐκδίκητις τῶν Καταλωνίων ἐπὶ τῇ βραχείᾳ ταύτῃ ἀποτυχίᾳ Λύτο δὲ τὸ ὄνομα Καταλᾶνος ἀπέβη ἐπὶ μακρὸν τρομεόν εἰς τὸ στόμαι τῶν Ἑλλήνων, ὃν αἱ παραδόσαις διέσωσαν ἐπὶ αἰῶνας τὴν ἀνάμνησιν τοῦ ἀγρίου ἐκείνου στίφους.

Πέντε ἡμέρας πρὸ τῆς μάχης ὁ Βάλθερος εἶχε γράψει τὴν διαθήκην αὐτοῦ διορίσας τὴν χήραν αὐτοῦ κηδεμόνι τῶν δύο τέκνων καὶ ἐκφράσας τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ταφῇ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Δαφνίου. Ἐκεῖ δὲ ἐγκατέμεινε τὸ θυνητὸν αὐτοῦ σείγνωμα, ἥτις μετὰ πολλὰ ἔτη ἥ κεφαλὴ αὐτοῦ ἦχθη εἰς Ἀλίτιον καὶ ἐιεταφιάσθη ἐν τῇ πατρίῳ ἐκείνῃ πόλει. Ο δὲ νίδιος αὐτοῦ Βάλθερος, διτις ἐκράτησεν ἀνόμη τὰ τιμάρια τῆς Ναυπλίας καὶ τοῦ Ἀργονούς, ἔξηκολούθησε προσωνυμούμενος δοὺς τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἥ χήρα διούκισσα κατέβαλε μεγάλας προσπαθείας, δπως προσελκύσῃ ὑπὲρ ἐαυτῆς τὰς συμπαθείας τοῦ πάπα. Τέλος εἴκοσιν ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς ὁ Βάλθερος ἀπεβιβάσθη πλησίον τῆς Ἀριης, ἥγούμενος μεγάλου στρατοῦ καὶ ἔχων πρὸς βοήθειαν αὐτοῦ τὴν εὐλογίαν τοῦ πάπα. Ἄλλοι μὲν Καταλώνιοι οὐδαμῶς ἐφρόντιζον περὶ τῶν ἀρῶν τῆς ἐκκλησίας, οἱ δὲ Ἐλληνες δὲν ἥσπαν διατεθειμένοι νὰ διακινδυνεύσωσι τὴν ζωὴν χάριν ἀποκτήσεως Φράγκου δου ὅ;. Διὸ δ Βάλθερος διεπεραιώθη καὶ πάλιν πέραν τοῦ Ἀδρίου, καὶ μετὰ εἰκοσιπέντε ἔτη, ἀφ' οὗ πρῶτον ἀπέκτησεν ἀξήλωτον φήμην τυράννου τῆς Φλωρεντίας καὶ διωρίσθη κοντόσταυλος τῆς Γαλλίας, ἔφονεύθη τῇ 19 Σεπτεμβρίου 1356 ἐν τῇ μάχῃ τῆς ἐν Γαλλίᾳ Πικταυίας (Poitiers). Τότε ἥ προσωνυμία δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὰ τιμάρια Ναυπλίας καὶ Ἀργονούς μετεβιβάσθησαν εἰς τὸν ἀνεψιόν αὐτοῦ Σοχιέρον τὸν Ἀγγικόν, οὗ δούκος παρουσιάζετο ὡς μνηστήρος τοῦ δουκάτου ἕφ' ἱκανὸν ἔτι χρόνον.

Ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ οἱ Καταλώνιοι προέβησαν εἰς τὴν διοργάνωσιν τῆς διοικήσεως τῆς ὑπ' αὐτῶν καταληγείσης νέας χώρας. Ἡ νίκη αὐτῶν εἶχεν ὑπάρξει οὕτω τελεία, ὡς τε εὑρίσκοντο ἐν ἀμηχανίᾳ πῶς ν.ι. ἐπωφεληθῶσιν αὐτήν. Περὶ εὑρόθμου καὶ μονίμου κυβερνήσεως οὐδεμίαν εἶχον γνῶσιν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἥλθεν ὡρα καθ' ἥν εὑρέθησαν μεταβαλλόμενοι ἀπὸ πλανήτων τυχοδιωκτῶν